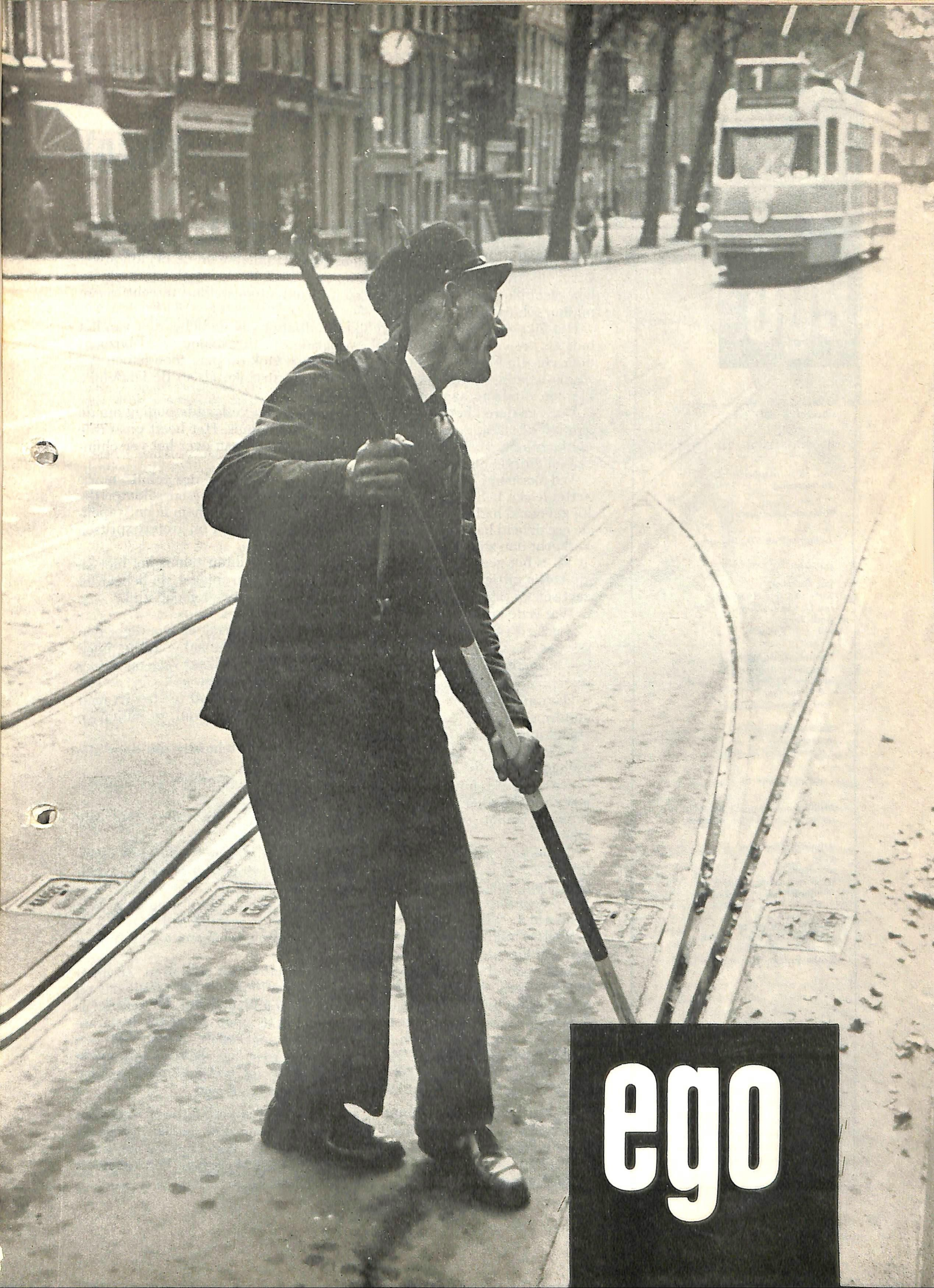

ego

Kunst of koek?

ego

Maandblad van en voor jongeren,
uitgegeven door het

HUMANISTISCH THUISFRONT.

No. 18 — oktober 1963
2e jaargang

Redactie-secretaris:
G. Das.
Lothariuslaan 70, Bussum

Redactie:
Jan Brouwer,
Kitty van der Hage-Rens,
Jan G. van Gelderen,
Rudi Jans,
Rob van Kamp.

Abonnementsprijs f 4,— per jaar
voor niet-militairen
beneden 25 jaar;
f 6,— per jaar
voor boven-25-jarigen.

Administratie-adres:
redactie Ego
Lothariuslaan 70, Bussum.

Losse nummers 50 cent

Militairen ontvangen het blad
op aanvraag zonder betaling.

Administratie-adres
voor
advertenties:
Uitgeverij Buytenveldert,
Wildernislaan 35, Apeldoorn.

Administratie-adres
voor militaire abonnementen:
Humanistisch Thuisfront,
Lothariuslaan 70, Bussum.

Bij de voorplaat:

*Oktober — Kille winterige maand.
Daarom deze opname, die Leonard
Freed maakte op een bijna verlaten
Nieuwe Zijds Voorburgwal in Am-
sterdam, waar de afgefallen blaad-
jes naast de rail liggen. Grijs en
donker — herfst.*

In het Humanistisch Militair Tehuis in Amersfoort wordt op het ogenblik dat wij dit schrijven, een klein maar fijn tentoonstellinkje gehouden: twee jonge kunstenaars — de graficus Hans Hohmann en de beeldhouwer Ger Boonstra — laten er iets van hun werk zien. Beide kunstenaars zijn op het ogenblik in militaire dienst, zodat deze tentoonstelling terecht in een militair tehuis wordt gehouden.

Het lijkt ons een bijzonder gelukkig initiatief van de beheerder van het huis en het verheugt ons voor hem dat de openingsavond werd bezocht door een flink aantal militairen en burgers. Ook de pers toonde een gezonde belangstelling, zodat zowel in de plaatselijke als in de landelijke kranten aandacht aan dit initiatief is besteed.

Wij signaleren het bovenstaande graag als een geslaagde poging om de aandacht te vestigen op een bepaald militair tehuis. Het heeft ons ertoe gebracht nog weer eens onze gedachten te laten gaan over het verschijnsel: militair tehuis.

Wij herinneren ons ook andere verhalen over militaire tehuizen. Zo vertelde een beheerder van een tehuis ons eens dat een paar soldaten die hij gevraagd had waarom ze juist zijn tehuis bezochten, hem in ontwapende eerlijkheid hadden toevertrouwd dat dat was omdat hij grotere spritsen verkocht dan zijn collega's.

En is het geen algemene wijsheid dat in een militair tehuis het bier en de koffie pittig moeten zijn, het biljart glad als een spiegel, de beheerder tactisch en minzaam en zijn echtgenote aantrekkelijk en moederlijk?

Wat is de kracht van een militair tehuis?

Zoals zo vaak in het leven is het stellen van de vraag eenvoudiger dan het geven van een antwoord. Zo'n huis wordt nu eenmaal — als het goed is — bezocht door vele honderden militairen, die met elkaar vele, onderling verschillende, behoeften en wensen vertegenwoordigen.

Daarom is het zeker niet verstandig om in Nederland te streven naar uniforme tehuizen, de gevarieerdheid van de wensen van de militairen vraagt juist variatie in de tehuizen.

Er zijn stellig enkele kenmerken van militaire tehuizen die door alle militairen op prijs worden gesteld:

een militair tehuis moet goede consumpties leveren tegen een prijs die is afgesteld op het militaire zakgeld;

in een militair tehuis moet een gezellige, liefst burgersfeer aanwezig zijn;

de militair wil vrij zijn in het militair tehuis, er moet hem niets opgedrongen worden, het verplicht bijwonen van lezingen, discussies, avondsluitingen, enz. wordt door veel militairen verworpen.

Op deze wijze kan men nog wel enkele algemene eisen formuleren. Wie echter meer wil detailleren, komt ongetwijfeld in moeilijkheden.

Stelt de militair b.v. de organisatie van culturele evenementen als bovengenoemde tentoonstelling op prijs?

Men moet dan onderscheiden tussen militairen en militairen. Zo heeft het b.v. geen zin zo'n tentoonstelling te organiseren in een tehuis dat bij een kazerne ligt waar alleen rekrutenopleiding plaatsvindt. De rekrut is 's avonds te moe om naar een tentoonstelling te lopen. Maar bij de parate troepen is dat anders. Toch is ook daar zeker niet iedere militair voor een tentoonstelling te porren. Een goede beheerder legt daarom zijn oor te luisteren! Dat betekent niet dat hij willoos volgt wat militairen zeggen, maar wel dat hij weet wat in zijn huis haalbaar is of niet.

In Ego is tot nu toe weinig of geen aandacht aan de militaire tehuizen geschonken. Amersfoort heeft ons echter wel aan het denken gezet. Er komt bij dat het Humanistisch Thuisfront in deze maand met de bouw van een nieuw militair tehuis te Steenwijkerwold is begonnen. We komen er beslist nog eens op terug.

Olympisch

(g)oud

In de sport speelt de leeftijd nog maar nauwelijks een rol. Wielersprintkampioen Jan Derksen is bezig aan zijn laatste wedstrijden. Hij is 44 en zou eigenlijk nog wel een tijdje door kunnen gaan, want in eigen land is er nog niemand die aan hem kan tippen. In Engeland viert Stanley Matthews op 48-jarige leeftijd nog steeds grote voetbaltriomfen. Het toppunt van alles wat dit betreft, vindt men eveneens in Engeland. Het is mevrouw V. D. S. Williams, die zich — op 68-jarige leeftijd — momenteel druk voorbereidt op haar deelneming aan de Olympische Spelen 1964 in Tokio.

Deze slanke echtgenote van een gepensioneerde kolonel in East Burnham Park (Buckinghamshire) denkt er nog niet aan om zoals andere overgrootmoeders haar tijd te verdrijven met breien en naar de televisie kijken. Als dressuurkampioene van Engeland staat zij nog volop actief in de paardesport en durft zij nog te dromen van een olympisch succes.

Iedere morgen kan men haar zien oefenen met Little Model, haar prachtige schimmel, op het landgoed bij haar woning. Haar echtgenoot is daarbij een aandachtig en deskundig toeschouwer. Hij was het die de dressuur tussen de beide oorlogen opnieuw in Engeland introduceerde. Een eeuw geleden kende men deze tak van sport daar ook al, maar daarna was de dressuur door de invloed van het jachtrijden in diskrediet geraakt.

De dressuurproef is heel wat moeilijker dan het zo ogenschijnlijk lijkt. Het is misschien een van de minder spectaculaire onderdelen van het concours hippique, maar er komt zowel voor het paard als voor de berijder heel wat bij kijken. Beiden moeten een volmaakte eenheid vormen en het paard moet leren iedere spier in zijn lichaam volledig te beheersen, zodat het feilloos gehoorzaamt aan de bevelen van de berijder, die slechts — en dan nog nauwelijks zichtbaar — met de handen en benen worden gegeven.

Toonaangevend

De kleine, zilverharige mevrouw Williams is al enkele jaren Englands toonaangevende figuur op het gebied van de dressuurproef. Gedurende de laatste drie jaren was zij kampioene van Engeland en het vorige jaar behaalde zij — als 67-jarige — bij de Europese kampioenschappen nog een derde plaats.

In 1960, bij de Olympische Spelen in Rome, oogstte zij grote bewondering door zelf haar paard naar Rome te brengen. Mevrouw Williams deed dat per mobiele paardestal, waarmee zij haar favoriet over zee en land vervoerde, teneinde te voorkomen dat hij door luchtziekte zijn goede vorm zou verlie-

zen. Onderweg stopte zij iedere dag een ogenblik om met Little Model te oefenen. Het paard toonde zijn waardering voor die zorgzame behandeling door zijn berijder op de Olympische Spelen een fraaie elfde plaats te geven.

Mevrouw Williams is haar hele leven tussen de paarden opgegroeid. Als baby al raakte zij vertrouwd met de omgang met paarden en zo kon het amper anders of zij vertoonde al heel jong haar grote aanleg voor paardrijden. 'Ik weet dat paarden evengoed hersens hebben als mensen,' zegt zij. 'Mijn paard denkt dikwijls voor zich zelf. Je moet van paarden houden en een heleboel geduld met ze hebben om ze voor de dressuurproef te trainen. Ik ben drie jaar met Little Model bezig geweest voordat ik hem aan de Olympische Spelen liet meedoen. Zelfs toen was hij er nog niet helemaal klaar voor. Ik had hem graag nog een jaar langer willen trainen. Maar die elfde plaats was mooi.'

Het was kolonel Williams zelf die zijn vrouw tot de dressuur aanspoorde. Hij is een bekend jurylid in dit onderdeel van de hippische sport, die niet alleen in Engeland, maar ook in Australië en Zuid-Amerika als zodanig optrad. In totaal heeft het echtpaar Williams zes paarden in zijn stallen. Little Model is de enige deelnemer aan dressuurproeven. De andere vijf zijn springpaarden.

Men zou denken, dat de sportieve car-

rière van mevrouw Williams — die in jongere jaren ook heel goed tennis en golf speelde — een einde had genomen op Tweede Kerstdag van het vorige jaar. Toen maakte ze tijdens het spelen met haar kleinkinderen op de bevroren tuinvijver bij haar huis een ernstige val, waarbij zij haar been brak.

Maar zelfs die tegenslag kon de krasse, oude dame niet van haar sportieve dadendrang beroven. Acht weken later zat zij alweer trots op de rug van haar mooie schimmel. Zij is nu weer volop in training en hoewel zij haar programma iets lichter heeft gemaakt, rijdt zij nog iedere morgen van tien uur 's morgens tot lunchtijd.

De kranige lady, die er in haar gele rijbroek, donkerblauwe jasje en met haar blauwe rijpet en zwarte rijlaarzen nog uitziet als een amazone van even in de twintig, hoopt vurig naar de Olympische Spelen in Tokio afgevaardigd te worden. Zij is dan 69 jaar oud en het zal de derde keer zijn, dat zij aan de Olympische Spelen meedoet.

'Ik denk wel, dat het de laatste keer zal zijn,' zegt zij bescheiden. Welnu, niemand zal het haar kwalijk nemen wanneer zij zich na die prachtige bekroning van haar unieke sportieve loopbaan zou terugtrekken.

GER SCHUURMAN

Lawrence of Arabia

Op 13 mei 1935 rijdt soldaat T. E. Shaw op zijn snelle Brough-motorfiets naar zijn kleine bungalow. Plotseling doemen twee fietsers voor hem op uit de bocht. Hij wil uitwijken, slipt en ramt in volle vaart de berm in. Enkele uren later is hij dood.

De volgende dag melden de kranten zijn overlijden op de voorpagina. Niet met een paar regeltjes, maar onder drie-, vierkoloms koppen. Het is het nieuws van die dag. Alle feiten in de verhalen kloppen; één ding is echter anders: men noemt hem niet soldaat Shaw, zelfs niet John Hume Ross — de naam die hij tien jaar eerder voerde. Men schrijft over Sheik Dinamit, over El Auruns, over T. E., over Thomas Lawrence, kortom over Lawrence of Arabia.

Geen wonder dat de kranten van die dagen hele pagina's aan hem besteden. Het is niet voor het eerst en — zelfs na zijn dood — zal het niet voor het laatst zijn. Thomas Edward Lawrence is een van de raadselachtigste figuren uit de eerste helft van onze eeuw.

Churchill noemde hem 'een man met vele capaciteiten, die kon schrijven zowel als vechten,' Liddell Hart aarzelt niet hem een genie te noemen en George Bernard Shaws bewondering gaat schuil onder zijn ironische kwalificatie, dat Lawrence een groot komiek was.

Anderen echter vonden hem een charlatan, een oplichter, een poseur. Iedereen was het er echter over eens dat Lawrence een intrigerende persoonlijkheid was. Er zijn boeken en artikelen, essays en gedichten over hem geschreven, maar een juist beeld van de man die de Engelse koning vergeefs liet wachten, die een enorme Arabische revolutie ontketende en die een voorliefde voor snelle motorfietsen had, is er nooit uitgekomen.

Ook niet uit de fascinerende film van David Lean, 'Lawrence of Arabia'. Het zijn allemaal stukjes van een puzzel; nee, niet van één puzzel — van vele. Daarom zullen ze nooit in elkaar passen en één begrijpelijk patroon vormen. Het minste wat we kunnen doen, is de feiten de revue te laten passeren. Conclusies trekken is bij Lawrence echter een heel ongewisse zaak. De enige die het raadsel had kunnen oplossen is dood. Hij stierf op 13 mei 1935.

Op 16 augustus 1888, in Tremadoc (Wales) wordt hij geboren als onwettige zoon van Thomas Robert Chapman, Baron van Westmeath en de vijftien jaar jongere Sara Junner Maden, die de naam Lawrence had aangenomen. Thomas Edward ging — als een van de vijf zoons — in Oxford op school, waar hij voor het eerst werd geconfronteerd met zijn onwettige afstamming — een schok die hij nooit te boven is gekomen.

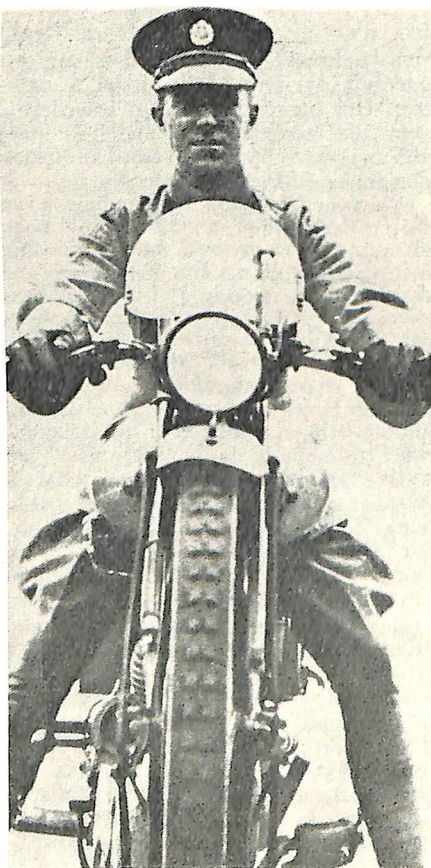
Op de universiteit gaat zijn interesse uit naar geschiedenis, naar archeologie, naar Napoleon en Alexander de Grote. Hij droomt er van de landen te bezoeken

waar de grote veldheren hun overwinningen bevochten. Napoleons tocht naar Egypte fascineert hem. En zijn droom zal realiteit worden.

Op een vakantietocht naar Syrië zoekt hij de oude forten der kruisvaarders, maakt voetreizen langs de bedoeïenkampementen, poogt de taal te leren en wordt geteisterd door malaria en dysenterie. Geboeid door het Midden-Oosten besluit hij Arabisch te gaan studeren aan de Libanese universiteit.

Twee jaar later ontmoet hij daar David G. Hogarth, de bekende archeoloog, die hem meeneemt naar de opgravingen van Karchemis in Syrië. Lawrence blijft er drie jaar, maar de

Een foto van Lawrence, kort voor het dodelijk motorongeluk.

Eerste Wereldoorlog stuurt hem terug naar Engeland, echter niet voor hij onder het mom van archeologische interesses een verkenningsexpeditie tegen de Turken heeft ondernomen.

Spionage

Zijn rapport hierover aan Lord Kitchener, de gouverneur-generaal van Egypte, wordt gunstig ontvangen en als hij in Oxford terugkeert, wacht hem een post als luitenant bij de Cartografische dienst — één van de vele eufemismen voor spionage.

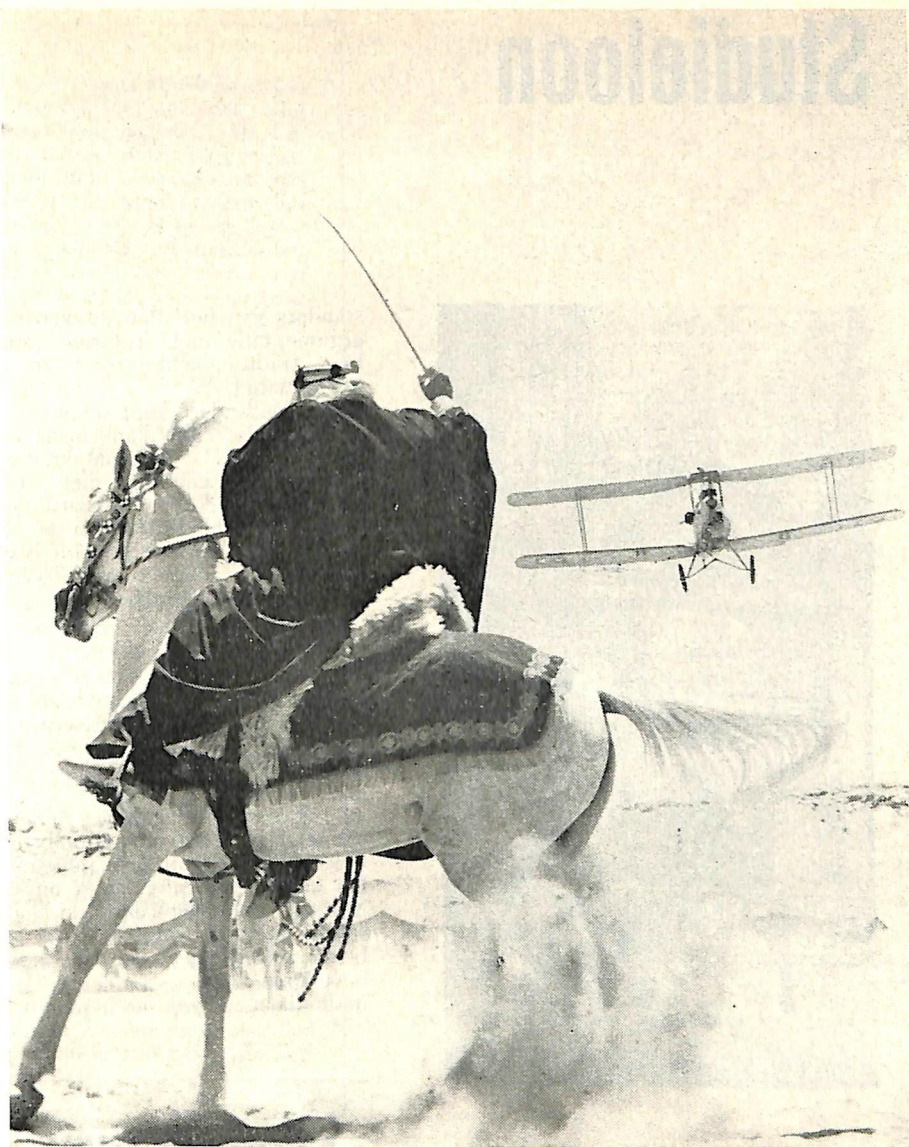
Als Midden-Oosten-expert wordt hij uiteraard meteen naar Caïro teruggezonden. Daar maakt hij zich echter impopulair door zijn weinig militaire houding: nooit is zijn tuniek perfect, zelden zijn schoenen glimmend gepoetst. Hij was een van de weinigen die een groot respect had voor de Arabieren. De generale staf beschouwde de Arabieren (die aan de kant der Britten tegen de Turken vochten) echter als een troep 'kameeldieven, die het niet kunnen opnemen tegen de goed getrainde Turken...'

Enkele Britse officieren dachten daar anders over: Ronald Storrs (de toekomstige gouverneur van Jeruzalem), George Lloyd (die als Lord Lloyd lid van de Britse regering zou worden), kolonel Clayton, natuurlijk Lawrence en... kolonel Hogarth van de Geheime Dienst — niemand anders dan T. E.'s oude vriend. Lawrence weet gedaan te krijgen dat hij vanuit het veilige Caïro mee kan gaan op een expeditie naar Arabië, naar Sherif Hoessein, die de Arabieren in hun strijd tegen de Turken aanvoerde. In Caïro was de militaire club al lang blij 'die verwaarloosde intellectueel' kwijt te zijn.

Lawrence dacht in termen van Arabische eenheid. Gezamenlijk zouden de Arabische stammen de Turken kunnen verslaan, maar verdeeldheid maakte hen zwak. Hoe juist hij dat toen al zag, bleek dertig jaar later in de schermutselingen om Palestina, waar een overmacht van 10 Arabieren tegen 1 jood niet bij machte was het land te veroveren. Ook hier speelde onderlinge verdeeldheid de grootste rol.

Om alle stammen onder één leider te verenigen, zocht Lawrence een energieke jongeman. Sherif Hoessein was te oud, diens zoon Abdullah beviel Lawrence niet, maar de tweede zoon, Feisal, leek de geschikte man.

Het duurde niet lang of Lawrence had het vertrouwen der Arabieren gewonnen. Hij zette zich naast hen voor

Een scène uit David Leans film 'Lawrence of Arabia'.

de tent, verwisselde zijn stijve tuniek voor een wijde mantel en tooide zich met de traditionele 'kefiah'. Maar pas in de eerste schermutselingen met de Turken zagen de Arabieren in hem een geboren leider.

Samen zetten Lawrence en Feisal hun opmars voort: van Jiddah leidde hun weg naar Medina, Akkaba, Ma'an, Deraa met als einddoel Damascus, de zetel van het Turkse rijk in het Midden-Oosten. Het gaat niet altijd even vlot, maar ze komen er en Lawrence zorgt dat Feisal zijn deel in de glorie krijgt.

De overwinning heeft echter een bittere bijmaak voor Lawrence. Hij vocht evenzeer voor de Arabische eenheid en vrijheid als voor zijn moederland. Nu hoort hij van de Sykes-Picot-overeenkomst, die het Midden-Oosten — net ontworsteld aan de Turken — verdeelt in een Franse en een Engelse invloedssfeer. Van zelfstandigheid voor 'dat troepje kameeldrijvers' is geen sprake.

In duigen

Lawrence voelt zich door zijn landgenoten bedrogen. Zijn ideaal — Arabi-

sche eenheid onder één koning — ligt in duigen. Damascus haalt hem jubelend in, maar Lawrence trekt zich terug. Generaal Allenby ontbiedt hem en vraagt wat hij nú wil? Onderkoning van India? Gouverneur-generaal van Egypte?

Lawrence heeft maar een wens: de schande voor zijn Arabische vrienden te ontvluchten en terug naar Engeland. Daar wacht hem de Engelse koning, George V, die Lawrences afkomst uiteindelijk wettigen wil en hem in de adelstand wil verheffen. Maar een bittere Lawrence wijst die eer af.

DOOR

HENK J. MEIER

Hij trekt zich terug en begint te schrijven. Een vertaling van de 'Odyssee', een oud manuscript over Arabië, waaraan hij jaren geleden was begonnen. Hij is niet tevreden, verbrandt het manuscript, herschrijft het, verliest het in de trein, schrijft het opnieuw en laat het in een zeer kleine oplage drukken. In 1926, toen het gedrukt werd als een curiosum, is het boek nu tienduizenden guldens waard: 'The Seven Pillars of Wisdom'.

Zijn vrienden dringen aan op een populaire editie, maar Lawrence weigert. Hij heeft inmiddels weer troost gezocht in het leger. Maar de man die onderkoning van India had kunnen zijn en wiens kolonelspromotie een formaliteit was, neemt onder een aangenomen naam als gewoon soldaat dienst: van augustus tot december 1922 dient hij als John Hume Ross als soldaat bij de luchtmacht.

Maar op 27 december hebben de kranten er lucht van gekregen en de voorpagina's schreeuwen: 'Colonel Lawrence vermoedt zich zelf als soldaat Ross in luchtmacht!' Het ministerie van Defensie ontslaat Lawrence uit angst voor een schandaal.

Maar in 1923 treedt hij — koppige doorzetter als hij is — opnieuw in dienst, ditmaal onder de naam T. E. Shaw. Deze laatste schuilnaam van deze publiciteitsschuwe man wordt in 1927 bij koninklijk besluit bekrachtigd.

In 1935 verschijnt er — na lang aandringen — bij uitgever Jonathan Cape een populaire editie van 'The Seven Pillars of Wisdom'. Het boek verwekt stormen van bijval. Maar opnieuw schuwt Lawrence de publiciteit.

Lang zal hij de naam Shaw overigens niet meer dragen. Na zijn dood, als hij begraven wordt in Moreton op een paar mijl afstand van zijn villa, plaatsen de Engelsen een borstbeeld van hem in de crypte van de St. Pauls Kathedraal in Londen. Daar staat hij tussen de groten uit Englands historie: Nelson en Wellington. Onder zijn eigen naam, die noch de naam van zijn vader, noch die van zijn moeder was: Thomas Edward Lawrence — als een sfinx zo raadselachtig, als een profeet geroemd, als een groot veldheer geëerd, maar ondanks dit alles zich zelf ver-guizend.

David Lean heeft een film over hem gemaakt. Het filmverhaal biedt geen oplossing van het raadsel. Het maakt het aantal vraagtekens alleen nog talrijker. Maar vraagtekens rond een kleurrijke figuur als Lawrence zijn interessanter dan uitroptekens rond tien glasheldere helden.

Studieloon

We zullen er in het nu volgende van uitgaan dat universitaire opleidingen evenals andere vormen van onderwijs inderdaad noodzakelijk zijn voor een moderne samenleving als de onze en dat dus, wanneer particulier initiatief in dezen te kort schiet, de overheid moet — of mag — ingrijpen.

Dit gebeurt ook al geruime tijd, voorbeelden zijn de leerplichtwet, het kosteloos maken van het lager onderwijs en het subsidiëren van bijna alle onderwijsinstellingen, waaronder ook de universiteiten.

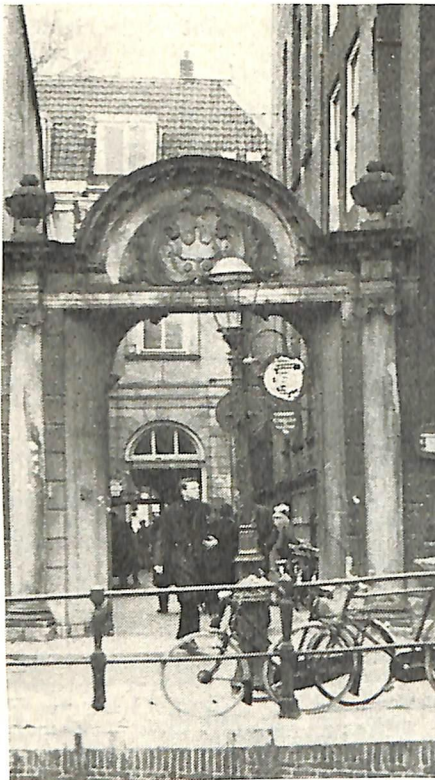
Het is echter niet genoeg, men verwacht dat ondanks al deze faciliteiten het tekort aan academici, en anderen met een langdurige gespecialiseerde opleiding, steeds zal toenemen wanneer de financiële bezwaren die aan een hogere opleiding kleven, niet verlicht worden.

Zo kwam men tot het begrip 'studieloon' dat in 1956 door de commissie-Rutten als een van de minder goede oplossingen genoemd werd. Andere oplossingen zijn: het uitkeren van meer renteloze voorschotten en los daarvan het verlagen van de kosten van de voorbereidende opleidingen zoals h.b.s. en gymnasium.

Sinds het rapport-Rutten is over deze zaak veel gepubliceerd, en omdat een onderwerp als dit idealisten aantrekt, zijn de argumenten niet altijd even rationeel.

Emotioneel

Het is niet moeilijk de twee belangrijkste emotionele stromingen te onderkennen die een vlotte afwikkeling van dit, in principe niet zo ingewikkelde, probleem, in de weg staan.

Aan de ene kant, we zouden kunnen zeggen rechts, vinden we de mensen die bang zijn dat hun functie die zij bereikten of nog zullen bereiken, door middel van een door hen zelf bekostigde studie, zal degraderen wanneer slechts geestelijke middelen nodig zijn om tot zo'n functie te komen. Zij zijn tegen-

standers van het plan en versieren hun argumentatie met de termen studievrijheid, traditie, achtergrond en particulier initiatief.

Aan de andere kant staan zij die menen dat als ze de kans maar gekregen hadden, dan... Een ontevreden groep pruilers die schermen met termen als maatschappelijke rechtvaardigheid en gelijkwaardigheid der mensen. Zij zijn voorstanders, en we kunnen hopen dat hun stemmen dienen om die van de vorige groep te neutraliseren.

Statistieken

Om tot een min of meer gefundeerde eerlijke mening te komen, zullen we onderstaande gegevens beschouwen.

Het CBS telde onder de Nederlandse studenten aan hoger-onderwijsinstellingen in de jaren '54-'56:

47 pct. afkomstig uit hoger milieu
46 pct. afkomstig uit middelbaar milieu
7 pct. afkomstig uit lager milieu.
De milieus zijn niet nader omschreven. Meestal echter deelt men de Nederlandse bevolking als volgt in:
hoger milieu 5 pct. van de Nederlandse bevolking
middelbaar milieu 30 pct. van de Ne-

EXTRA-SUBSIDIE

VOOR

V.H.M.O. WENSELIJK

derlandse bevolking
lager milieu 65 pct. van de Nederlandse bevolking.

Als het volgen van een hogere opleiding onafhankelijk was van het milieu, dan zouden de percentages in beide statistieken gelijk zijn. Nu echter liggen de kansen van iemand uit hoger milieu ca. negen keer hoger en die van iemand uit lager milieu ca. negen keer lager, zodat onafhankelijk van andere omstandigheden iemand uit het lager milieu 9 x 9 is 81 x zo weinig kans heeft een hogere opleiding te volgen als één uit het hoger milieu.

Het percentage intellectueel begaafden in de verschillende milieus is moeilijker te bepalen en men verschilt hierover zeer van mening, maar de resultaten van de onderzoeken daaromtrent variëren tussen evenveel en

Wie in de vroege middeleeuwen, toen overheidsbemoeiingen nog voornamelijk in negatieve zin bestonden, wilde studeren, moest zeer bemiddeld zijn. Boeken waren niet in de handel, maar bevonden zich in kloosters over Europa verspreid op honderden kilometers van elkaar, zodat een grote zak goud en een paard tot de meest noodzakelijke studiebehoeften behoorden.

Het waren de rijke vorsten die in die tijd voor het eerst in Europa de wetenschapsbeoefening door particulieren financieel stimuleerden, misschien niet zozeer omdat zij de behoefte die aan wetenschappelijke arbeid bestond voelden, als wel uit praalzucht tegenover hun collega's

En het was de Katholieke Kerk die die behoefte toen wel voelde en daarom in haar kloosters de niet-particulieren financieel in staat stelde hun tijd aan intellectuele bezigheden te wijden.

Nivellering van de inkomens, het ontstaan van universiteiten en de boekdrukkunst gaven in de loop der tijden aan steeds meer mensen gelegenheid om te studeren, maar het bleef een kostbare bezigheid, die lange tijd als een luxe beschouwd werd.

Men zag de wetenschapsbeoefening, met uitzondering van de medische en de rechtskundige, ook nog niet als een maatschappelijke noodzaak, en er zijn velen die dat nu nog niet zien.

★

**DOOR
J. G. VAN DER HAGE**

★

twee maal zoveel begaafden per honderd uit het hogere milieu als uit het lagere milieu. Zodat we kunnen zeggen dat de kans voor een begaafd individu uit het lagere milieu om een hogere opleiding te volgen 40 à 80 x zo klein is als voor één uit het hogere milieu.

Als redenen voor deze wanverhouding worden opgegeven: ten eerste financiële omstandigheden, en ten tweede schroom om het milieu te verlaten.

De zeef die de mensen uit lagere milieus tegenhoudt om te gaan studeren, blijkt echter niet de toegangspoort van de universiteit te zijn, maar die van het voorbereidend hoger en middelbaar onderwijs.

Dit is begrijpelijk, want ten eerste zijn ook deze opleidingen kostbaar en ten tweede is het met succes doorlopen van de lagere school nog geen waarborg voor bijzondere intellectuele eigenschappen,

iets wat een eindexamen v.h.m.o. toch wel wil zijn en misschien ook wel is.

De gegevens in het voorgaande zijn, hoewel ze slechts de kern van het probleem raken en een grof schematisch beeld geven, voldoende om een algemene conclusie uit te trekken.

We resumeren:

1. Het particulier initiatief ziet geen kans de behoefte aan academici in de toekomst te dekken.

2. Er is een grote reserve van intellectueel begaafde mensen in de lagere milieus.

3. Deze mensen blijven voornamelijk om financiële redenen steken na het l.o.

We zouden hieruit willen besluiten dat vóór de universitaire studie extra gesubsidieerd wordt, de overheid het v.h.m.o. financieel zou moeten steunen.

Rechtvaardig

Over de vorm waarin deze steun zou komen, kan gezegd worden dat hij efficiënt en rechtvaardig zou moeten zijn. Het zou evenwel denkbaar zijn dat ter wille van een rechtvaardige verdeling een aanzienlijk deel van het beschikbare geld opgeslokt werd door de daarvoor in het leven geroepen administratie. Dat zou te betreuren zijn, te meer

daar het geld uitgekeerd zou worden aan mensen wier geestelijk niveau veronderstelt dat zij de zon in het water kunnen zien schijnen.

In dit verband past enige kritiek op twee brochures die over dit onderwerp zijn verschenen.

Eén ervan is 'Gelijke kansen' *) van de Dr. Wiardi Beckman Stichting, een boekje dat eerlijke voorlichting geeft, positieve voorstellen bevat en de bezwaren die daarbij horen niet verhuult. De titel verraadt al dat hier het rechtvaardigheidsmotief voorop staat, dit gaat echter niet ten koste van de doelmatigheid.

Hiernaast staat het rapport 'Studiekosten' van een commissie uit het Hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond, waartegen de schrijver van dit artikel nogal enige bezwaren heeft.

Om bovenstaande bezwaren tegen het rapport van het Humanistisch Verbond te doen uitkomen en daar nog wat uitvoeriger op te kunnen ingaan, zal in het volgende nummer nog een artikel over dit onderwerp verschijnen.

(Tegelijk verschijnt dan een artikel van iemand die het rapport wel aanvaardt — Red. Ego.)

*) Uitgegeven door de N.V. De Arbeiderspers, 1959.

HUMANISTISCH VORMINGSCENTRUM 'HET COORNHERTHUIS'

Hoofdstraat 84 — Driebergen

In het Coornherthuis worden regelmatig bezinningsbijeenkomsten gehouden voor militairen.

Er wordt daarbij gesproken over allerlei levensvragen. Daarnaast zijn er boeiende programma's over hedendaagse kunst.

Iedere militair kan hiervoor uitzonderingsverlof krijgen.

Wie iets gevoelt voor deelname aan zo'n bijeenkomst vulle het onderstaande formulier in en sture het op naar het Coornherthuis.

Ondergetekende (naam, voorletters, rang)
..... (landmacht/luchtmacht)

Registratienummer

Onderdeel

Gelegd te

..... (volledig militair adres)

wenst deel te nemen aan een Vormings- en Bezinningsbijeenkomst van het Humanistisch Thuisfront in het Coornherthuis te Driebergen in de maand

..... (maand van deelname).

Handtekening:

Van filmende studenten en studerende

Het eerste Cinestud festival werd in 1960 gehouden met 81 films uit 12 landen. Met matig succes overigens, maar zo'n eerste confrontatie trekt toch altijd belangstelling, zeker als het een veelzijdig overzicht geeft.

Deel II, 'Veelzijdig Overzicht gecombineerd met een diepgaande analyse', is op zijn beurt weer in twee delen verdeeld. Het eerste deel, 'Ditmaal — met 54 films uit 14 landen — was dat overzicht er dus weer, maar de veelzijdigheid liet verstek gaan. Duidelijker nog dan drie jaar geleden waren de films in te delen in twee categorieën: de amateurfilms van studenten, die in hun vrije tijd cineast zijn, en de bijna-professionele films, gemaakt door nog-studerende cineasten. Het is alleen maar spijtig dat die laatste categorie niet sterker vertegenwoordigd was.

Het zijn echter niet alleen studenten die in de eerste categorie thuis bleken te horen: ook de leerlingen van de Nederlandse Film Academie en hun West-

zijn moeders graf leggen, maar kan haar graf niet vinden en raakt in paniek) voldoende uitgediept, zonder in Spielerei te vervallen.

'Twisteria' van Bas van der Lecq verraaft direct een professionele aanpak en alhoewel het onderwerp (nationale twist-kampioenschappen) op zich zelf dynamisch genoeg is, heeft Van der Lecq het filmpje een eigen ritmiek gegeven.

'Nieuwe Dagen' ten slotte is een enigszins overladen visie op het oorlogsgevaar van vandaag. Men hoeft het niet met regisseur At van Praag eens te zijn om te erkennen, dat zijn film een eerlijke poging doet Van Praags angst onder ogen te brengen.

RAYMOND RAVAR, *weinig nieuws...*

Cameraman Feri Gasbaragni tijdens de opnamen voor 'De Kegelbaan'.

CINE-
STUD
FES-
TIVAL

In september is het in en rond het Amsterdamse bioscooptheater Kriterion druk geweest. Niet zo druk echter als men gehoopt had, want de zaal was over het algemeen zwaar onderbezet. Alhoewel opzet en aanleiding interessant genoeg waren, hebben degenen die uit scepsis zijn weggebleven, gelijk gekregen.

Van 13 tot 20 september jl. vond nl. in Kriterion het tweede internationale studentenfilmfestival 'Cinestud' plaats. Gelijktijdig hield het Nederlands Film Instituut in Hypokriterion zijn tiende Academische Film Studie Dagen en als derde evenement in wat men de 'International Film Study Days' had genoemd, hielden een twintigtal filmende studenten uit zeven Europese landen een filmseminar in de Nederlandse Filmacademie. Op dit seminar kregen ze praktisch onderricht van o.a. Louis A. van Gasteren, George Sluizer en de montage-man van de films van Ingmar Bergman, de Zweed Oscar Rosander.

Oosteuropes

Duidelijk beter waren de twee Oost-europese inzendingen: 'Concert' uit Hongarije en 'Het Plafond' (Strop) uit Tsjecho-Slowakije. Gemaakt door leerlingen van de filmscholen aldaar zijn deze films zowel technisch als dramaturgisch juweeltjes, waarnaar menige professionele filmer met plezier zal kijken.

'Concert' kreeg als beste film van het festival de 'Zilveren Roos' van de Nederlandse Bioscoopbond. 'Strop' — die wij beter vonden — kreeg een tweede plaats en de prijs van O., K. en W. Ook 'Streets of Early Sorrow' uit Engeland werd terecht bekroond. Deze film geeft het verslag van een Zuidafrikaanse neger, die wandelend door Londen, zijn verleden in zijn geboorteland aan zich voorbij ziet trekken.

Aardige montage-spielerei werd in

'Das Schiff' beloond met de 'Zilveren Kriteria' van het bioscooptheater en — waarschijnlijk bij gebrek aan beter — werd de film 'De Kegelbaan' als beste Nederlandse film bekroond. Misschien was 'de minst slechte Nederlandse film' minder eufemistisch geweest.

Volkomen onbegrijpelijk was de bekroning van 'Vogel' een van de slechtste (Nederlandse) films van het festival. Die bekroning werd gekoppeld aan 'Motion Picture' uit de Verenigde Staten, die vorig Cinestud zo goed uit de bus kwamen met 'Time out of War', een film over de Amerikaanse burgeroorlog.

Het ware te wensen dat er op dit Cifestud wat meer films te zien waren geweest in de klasse van 'Concert' en 'Strop'. De eerste film geeft een speelse impressie van de lotgevallen van een piano aan de waterkant, de tweede een

(dramaturgisch sterkere) visie op een kritieke episode in het leven van een meisje. Het feit dat 'Strop' van de filmfaculteit van de Praagse Muziek-academie komt, verklaart tevens het knappe gebruik van geluid in het algemeen en muziek in het bijzonder. Een liedje als 'Glu Pati Cactus...' verdient zeker een plaat(s)je op onze grammofoonplatenmarkt.

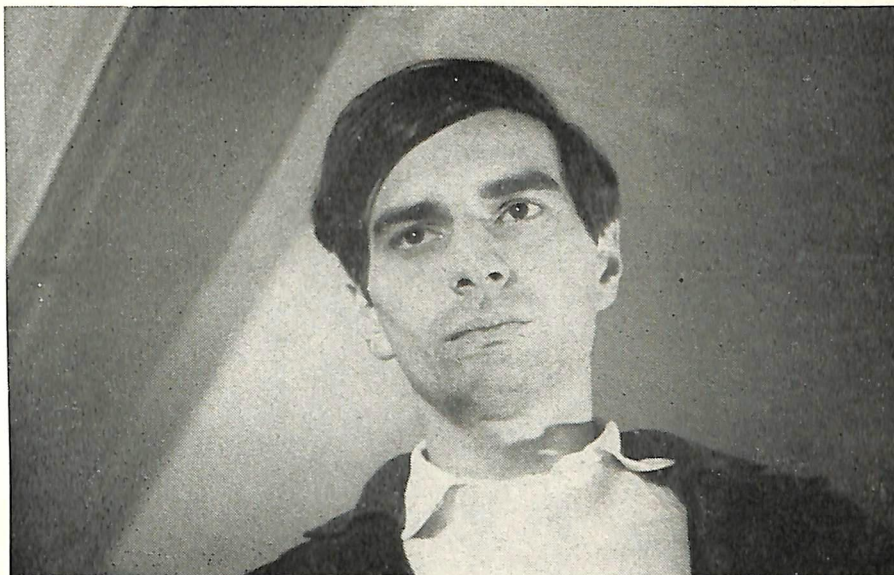
Academische Film Studie Dagen

Het Nederlands Film Instituut organiseerde ditmaal voor de tiende keer haar jaarlijkse Academische Film Studie Dagen. En ook daarover zijn we in mineur. De laatste jaren blijkt steeds weer dat de interessante vorm van deze studiedagen slachtoffer wordt van een gebrekkige organisatie en een tekort aan belangstelling. Zelfs de studenten van de Nederlandse Film Academie — die hiervoor speciaal vrij hadden gekregen — kwamen vrijwel niet opdagen.

Na zes jaar in Utrecht, daarna in Leiden, Nijmegen en Groningen was in Amsterdam ditmaal 'Lichaam en lichamelijkeheid in de hedendaagse film' aan de orde. Vorige jaren waren meer boeiende onderwerpen behandeld, maar dit jaar liet zelfs de behandeling van het onderwerp te wensen over.

Mejuffrouw Jacqueline Mayer uit Brussel en Miss Yoti Lane uit Londen spraken (maar zeiden niets) over het beeld van de vrouw in de hedendaagse film. Dr. C. van Emde Boas wist de gemoederen enigszins op te zwepen met zijn verhandeling over 'de hantering van de erotiek in de hedendaagse film', maar tijdgebrek en andere kleine organisatorische fouten smoorden de discussie in het beginstadium.

Een beeld uit de Duitse film 'Schützenfest'.

Close-up uit de Zwitserse draak 'Gesichter'.

Daarna kwamen Raymond Ravar, directeur van de Brusselse Filmacademie en Abbé A. Ayfre uit Parijs aan het woord. Alhoewel hun vertogen iets meer diepgang hadden dan die van de beide dames, hadden ook zij in feite weinig nieuws te vertellen.

'Het is nog helemaal niet zeker,' aldus dr. J. M. L. Peters, directeur van het NFI en de NFA, 'dat volgend jaar gewoon zal worden doorgegaan. Het hele instituut van de Studiedagen moet grondig op de helling...' Teleurgesteld gingen de circa vijftig deelnemers (een derde studenten, een derde

filmers of aspirant-filmers en een derde geïnteresseerde leken) naar huis. Niet voor de eerste maal. Misschien wel voor de laatste.

Praten over film is — dat is wel gebleken — nog minder interessant dan het zien van slechte films. Van dat laatste leert men tenminste een aantal dingen, vooral als die films gepresenteerd worden als een caleidoscoop van studentenfilmactiviteiten. Zo stond er bij voorbeeld tegenover de reeds genoemde semi-documentaire 'Nieuwe Dagen' een typisch Duits filmpje uit Hamburg met zinsneden als '... ein Volksfest im guten Sinne des Wortes...'.

Dit stukje Duitsland (onder de titel 'Schützenfest') was nog draaglijk door zijn korte lengte. Erger was dat met twee Zwitserse films (van een half en een heel uur), waarin krampachtig wordt gepoogd gewrongen filosofietjes op te hangen aan uitzonderlijke situaties. Draken van technisch goede kwaliteit.

Bedroevend

Het geheel was dus belangwekkend maar bedroevend. Daarvoor — en vooral voor de tegenstelling tussen de Oost- en Westeuropese films, die ook in 1960 al duidelijk bleek — zijn vele schijnbaar duidelijke verklaringen gegeven. Ze zijn belangrijk genoeg om hier te ontzenuwen, want met dit soort argumenten wiegt men zich zelf in zoete dromen.

1. De Oosteuropese filmscholen zijn een staatsaangelegenheid en krijgen deswege alle medewerking en faciliteiten;

Het driemanschap van 'De Kegelbaan': v.l.n.r. productieleider Ruud van Wijk, cameraman Feri Gasbaragni en monteur Ruud de Heus.

2. Deze filmacademies beschikken over een veel ruimer budget dan de Westeuropese;

3. Ze hebben meer toezicht en al hun werkstukken staan onder strenge supervisie van de docenten.

Deze drie argumenten houden echter — als we ze goed bekijken — geen steek. Ook de Nederlandse Filmacademie is bijna een staatsaangelegenheid. De NFA wordt in ieder geval voor het merendeel door het rijk gesubsidieerd. Aan faciliteiten ontbrak het de NFA niet; het Nederlandse filmbedrijfsleven was in eerste instantie enthousiast en wilde wel meewerken.

Als we een film als 'Strop' (Het Plafond) bekijken, zien we dat deze film van 42 minuten een technische en dramaturgische perfectie benadert. Daarnaast zien we dan vier NFA-films met een totale speelduur van drie kwartier. Totale kosten: veertienduizend gulden. Als dit soort films 3500 gulden per stuk mag kosten, zou voor 'Strop' dertig- of veertigduizend gulden nog niet te veel zijn.

En dan de supervisie: de leerlingen zitten op een Academie om iets op te steken. Pseudo-artistieke experimenten kunnen ze (op eigen kosten) ná hun leertijd wel maken. Het feit dat deze Nederlandse scenario's door de docenten aan de NFA zijn goedgekeurd, betekent dat men veel te weinig aandacht

schenkt aan dit basisprincipe van filmen.

Opmerkelijk is ook, dat NFA-studenten, die in hun studietijd 'artistieke' filmpjes maakten (met een NFA-budget), na hun diplomering onmiddellijk heel wat functioneler gaan filmen... en vaak ook beter, gelukkig.

Een opname uit de Deense film 'Mariné'.

Om deze zaken eens onder ogen te zien (zaken die belangrijk genoeg zijn voor ons land, daar vele NFA-studenten ook bij de televisie terechtkomen), was Cinestud uitermate nuttig. Maar het was bepaald géén propaganda voor meer studentenfilms — wél voor meer filmstudenten.

Een kater in de tank

Het was donker.

Kil en mistig schoof de nacht langs ons heen, en het lichtje op het dashboard was het enige vriendelijke plekje in de omgeving die, nog erger dan vijandig, zich volledig onverschillig jegens ons toonde; alsof er in de kosmos dingen gebeurden, te ruim van afmetingen en dimensies om rekening met ons te houden, zoals een mens een heet bad neemt zonder zich om zijn microscopische gezellen te bekommeren.

Het was later geworden dan we van plan waren, zoals dat zo dikwijls gebeurt. Het feestje was erg gezellig, we ontmoetten oude vrienden en in een mengelmoes van onzin en 'diepe' gesprekken, overtrokken met de geur van bloemen, wijn en goede sigaretten, was de tijd weer veel sneller voorbijgegaan dan geloofwaardig scheen!

Ergens — ondanks al onze wis- en andere kundige berekeningen — ben ik mijn geloof in die waardige oude heer, voorzien van baard, zeis en zandloper, nog niet helemaal verloren; en mocht hij werkelijk bestaan, dan zie ik hem, voorzien van een morbide gevoel voor humor. En het satanische lachje waarmee hij tijdens lezingen van mensen die slecht spreken en recitals van lieden die nog slechter zingen de grote wijzer stevig tussen duim en wijsvinger houdt, moet die avond ook geklonken hebben toen hij de kleine met een snelle beweging van 10 naar 2 schoof!

Van Eindhoven naar Amsterdam mag geen wereldreis zijn, onder sommige omstandigheden is het best ver, en we doken, eenmaal buiten wat ontmoedigd in ons klambeslagen voertuig. Het regende zachtjes, en met korte tussenpozen veegde de ruitewisser spiegelende druppels op de voorruit uit tot doorzichtig-grauwe wegen.

Eenmaal buiten de stad werd het percentage medeslachtoffers snel minder, tot we helemaal alleen door de nacht gleden, ons eigen lichtspoor achtervolgend. We waren een beetje stil geworden. De overgang van de veilig besloten, roezemoezige ruimte-vol-mensen naar dit stukje van het heelal, was te groot om achte-loos door te gaan met onze sociale conversatie, en geen van ons had nog zin om iets te zeggen.

Toen, we waren Den Bosch al voorbij, trok in de verte iets onze aandacht. Een dun lichtje, van een zak-

lantaarn zagen we later, werd wanhopig heen en weer gezwaaid om onze aandacht te trekken; en omdat wij in aanraders noch in spoken geloven, begonnen we ijverig te remmen, bezielde van de edelste voornemens, vanaf het uit de sloot trekken van een verongelukte auto tot het in allerijl naar het ziekenhuis vervoeren van een hulpeloos slachtoffer.

Toen wij stilstonden, bleek de situatie aanzienlijk minder gecompliceerd. Wij vonden een grote slee anno 1963, die zachtjes dorst stond te hebben en het daarom verder af liet weten. Zijn baas stond er bedroefd naast en keek ons hoopvol aan.

'Heeft u misschien een literatie benzine voor mij?' Mijn betere helpt, die er regelmatig prat op gaat alle behoeften van onze auto (voor)tijdig te voorzien, greep met een tevreden glimlach in onze koffer waar het reservetankje met 5 liter kostelijke vloeistof prijkte. 'U kunt dit wel krijgen. Ik hoop dat 't voldoende is — moet u nog ver?' sprak hij minzaam en keek bedenkelijk naar de

DOOR

KITTY V.D. HAGE-RENS

holle ruimte waar hij de maag van het monster vermoedde.

Het bleek dat meneer over enkele kilometers een pompstation wist dat 's nachts openbleef, dus als meneer een paar literaties kon krijgen, dan was meneer prachtig geholpen en uiterst dankbaar. De benzine wisselde van eigenaar en meneer vroeg wat hij ons, behalve zijn oprechte dank, schuldig was. Dat was makkelijk genoeg. Daar wij als eenvoudige lieden nooit 'super' tanken, berekenen wij snel $5 \times f 0,45 = f 2,25$.

Frommelend in het duister zocht meneer een rijksdaalder uit zijn omvangrijke portefeuille en duwde ons die met een royaal gebaar in de hand, van geen wisselgeld willende weten. Wij hadden hem zo geholpen nietwaar? — Stel je voor dat hij daar de hele nacht had moeten blijven staan — en z'n vrouw, wat zou die ongerust geworden zijn, enz.

Daar het inmiddels drie uur was

en wij het eigenlijk wel met hem eens waren stapten we in onze respectieve auto's en vervolgden onze weg. Nog enige tijd scheen het rijdend kasteel met al zijn watt's in ons spiegeltje, waarbij wij zijn beleefdheid prezen ons niet in te willen halen, tot wij hem in het inderdaad geopende benzinstation zagen verdwijnen. Vol tevredenheid met ons zelf, als een padvinder die zijn goede daad gedaan heeft, reden wij glimlachend huiswaarts; 'Ach ja, als men z'n spullen in orde heeft! — Je moet ten slotte op alles voorbereid zijn nietwaar... enfin, hij bofte dat hij ons tegenkwam...'

Toen we ten slotte diep in de nacht, vermoeid maar tevreden, onze woning bereikt hadden en mijn man in de zak van zijn jasje naar de huissleutel zocht, viel zijn oog op de zojuist geïnde rijksdaalder. De ontgoocheling was groot! Het biljet dat hij in zijn hand hield, bleek een sinds kort na de oorlog ongeldige gulden te zijn!

Verpletterd gingen we slapen. Wanneer je je zelf een edelmoedige figuur waant, die zojuist nog een medemens uit de nood hielp, en het blijkt dan dat je je als de eerste de beste idioot hebt laten bedotten, dan is dat een klap voor je toch al zo moeizaam opgebouwde zelfrespect.

Wij reageerden prompt met wraakgedachten: 'Als we nog eens iemand zien staan... We rijden gewoon door... Ons vangen ze niet meer zó makkelijk...' Onze enige troost was het geredde kwartje wisselgeld!

Maar nu — enkele weken later — weet ik het niet meer zo zeker. Het is toch wel erg verdrietig wanneer je echt pech hebt en niemand stopt om je te helpen — en — we hadden beter op kunnen letten! Bovendien, hoewel ik dat (nog) niet geloof, het kán een vergissing geweest zijn.

Kortom, ik zal de volgende keer waarschijnlijk wéér stoppen; maar wee hem die dan zal proberen mij ertussen te nemen!

N.B. Mocht u het zijn die een paar weken geleden 's avonds laat zonder benzine stond en sedertdien een niet meer geldig biljet van f 1,— uit uw portefeuille mist, weet dan wat u te doen staat om mijn vertrouwen in de mens weer op te kweken. Post aan het redactieadres van EGO wordt doorgezonden!

met Bach de stad in...

G, fuga-maniertje...

Sinds het midden van de jaren twintig, toen Louis Armstrong en Joe Oliver van de eerste blanke fans vernamen dat ze geen dansmuziek speelden maar Kunst bedreven, hebben sommige jazzmusici en vooral -kritici veel moeite gehad met de verhouding tussen jazz en klassieke muziek. De vraag: is jazz gelijkwaardig aan klassieke muziek, werd (en wordt) veelal opgevat als: kunnen de twee gecombineerd worden?

Monumentale miskramen als Ferde Grofes Grand Canyon Suite voor Paul Whiteman, en Dialogue for Jazz Combo and Orchestra van de ene broer Brubeck voor de andere, tonen in elk geval aan dat de slechtste aspecten van beide vormen zich uitstekend laten combineren.

De zwaarwichtige experimenten oriënteren zich bijna uitsluitend op de muziek van na Debussy: deze beweging culmineerde in de huidige Third Stream-groep die zich vooral met twaalftoons- of seriële muziek bezighoudt. Daarnaast zijn er ook voortdurend musici geweest die, knipogend naar de Grote Meesters, hun thema's verjazzten.

Deze lichtvoetige grapjes werden bijna uitsluitend met de muziek van Johann Sebastian Bach uitgehaald; misschien wel omdat hij de enige van de zeer groten is die er geen bezwaar tegen zou hebben. Het begon al in de swingperiode, toen Benny Goodman met Bach goes to town de eerste jazzfuga opnam, en toen de violisten Eddie South en Stephane Grappelly samen met Django Reinhardt tot hun intens genoegen een schandaaltje veroorzaakten met hun jazzversie van en improvisaties over Bachs dubbelconcert. Na de boprevolutie werd het steriele fugamaniertje van George Shearing een tijdje populair en ontstonden de wat pretentieuze composities van John Lewis.

Het eindstadium werd bereikt door een Franse pianist, die o.m. preludes en fugas uit Das wohltemperierte Klavier noot voor noot uitvoerde en zich daarbij door bas en drums liet begeleiden. Deze Play Bach-LP's gingen natuurlijk vrij snel vervelen, en het leek weinig waarschijnlijk dat er nog een nieuwe Bach-gimmick gevonden zou worden. De Fransman Ward Swingle presteerde het toch: zijn Swingle Singers namen een LP 'Jazz Sebastian Bach' op, met vocale-versies van instrumentale stukken op jazz manier. (Philips B 77.921 L).

Achtergrondmuziek

Zijn groep is er nog voor teruggeschrokken deze Bach-deuntjes van woorden te voorzien; misschien krijgen we op een volgende LP in plaats van shabai-da-ba-da-ba Bach-is-swinging-like-mad te horen. De stukken worden bekwaam gezongen en de begeleiding is

zelfs uitstekend. Er is natuurlijk geen sprake van enige muzikale ontroering, maar het is misschien functionele achtergrondmuziek voor die categorie high brows die jazz of klassiek puur niet zo makkelijk verteert.

'Full House' (Riverside RLP 434) is de eerste live-opname van Wes Montgomery, de gitarist die in 1960 als 36-jarige plotseling naar voren kwam. Deze plaat bevestigt dat hij op zijn instrument de grootste solist sedert Charlie Christian is. Montgomery is de technische problemen die zijn vernieuwingen — octavenspel en soli in akkoorden — meebrachten nu volkomen meester, en hij kan zich nu dan ook vrijelijk van deze beide procédés en van het gebruikelijke singlestring-spel bedienen. Zijn timing en zijn swing zijn voor een gitarist werkelijk buitengewoon.

De ritmesectie is die van het Miles Davis Kwintet anno 1962, Wynton Kelly, piano, Paul Chambers, bas en Jimmy Cobb, drums. Deze musici zorgen voor een feilloze en stimulerende begeleiding, terwijl Kellys soli als altijd heerlijke muziek opleveren. De enige die wat teleurstelt is tenorist Johnny Griffin. Hij had op 25 juni 1962 kennelijk niet de ware geest. Zijn falen wordt echter ruimschoots gecompenseerd door het voortreffelijke werk van de ritmesectie en door Wes Montgomery, die zijn grote talent op deze plaat volledig inzet.

Gil Evans dankt zijn bekendheid in hoofdzaak aan de arrangementen die hij voor Miles Davis schreef, vanaf de historische 'Birth of the Cool'-session tot 'Sketches of Spain'. Zo'n vijf jaar geleden begon hij ook met eigen groepen platen op te nemen. Evans' werk is onmiddellijk herkenbaar door de ongewone bezettingen die hij gebruikt: het koper uitgebreid met hoorn en tuba en de gebruikelijke sax-sectie vervangen door een variërende groep houten blazers.

De plaat 'Great Jazz Standards' (Fontana 688 000 ZL) dateert uit een periode waarin Evans met een vaste band in clubs werkte; dit in tegenstelling tot platen als New bottle old wine en Out of the Cool, die studiocombinaties lieten horen. Merkwaardig genoeg lijkt deze vaste groep minder goed ingespeeld dan de al genoemde studiegroepen. De gecompliceerde arrangementen worden niet altijd feilloos uitgevoerd, en de massieve homogeniteit die bij de Miles-sessions zo imponeerde, is hier afwezig.

De meeste soli worden geblazen door de Miles-epigoon Johnny Coles, de weinig spirituele sopraansaxofonist Steve Lacey en de goed op dreef zijnde trombonist Curtis Fuller. Gil Evans zelf speelt piano zoals dat van een arrangeur verwacht kan worden: vrij weinig techniek, daaraan aangepaste kernachtige ideeën en — in dit geval — een goede timing.

BERT VUIJSJE